

На базе ЦНБ імя Я.Коласа НАН Беларусі 15 лютага 2012 года адбылося пасяджэнне чарговага круглага стала. Навуковыя і творчыя сілы сабраліся, каб абмеркаваць пытанні актуальнасці купалаўскай спадчыны. З фонду ЦНБ да юбілею класіка была падрыхтавана выстава кніг «Нам засталася спадчына», а таксама фільм пра вехі біяграфіі і лёсу Янкі Купалы, створаны супрацоўнікамі бібліятэкі.

ТРЫМАЦЦА ВЫСОКІХ ІДЭАЛАЎ КУПАЛЫ

шляхетны статус. Іншай важнай тэмай стала мова твораў Купалы, бо пачатак яго творчасці супадаў з уваходам беларускай мовы ў друк. У гэтым кантэксце А.Унучак звярнуў увагу прысутных на вытокі любові Купалы да мовы праз знаёмства з творчасцю Гапона і зборам вершаў Ф.Багушэвіча «Дудка беларуская». Успаміналі ўдзельнікі адзін з яго першых артыкулаў «Ці маем права выракацца роднай мовы?» і дыскусіі па пытаннях мовы на старонках «Нашай нівы» напачатку 1920-х, якую Купала ўзначаліў у маладым узросце. Там ён адстойваў выкарыстанне на старонках газеты кірыліцы. Ужо з першых сталых гадоў

фундаментальных недакладнасцяў у раскрыцці беларускай класікі і годнай працы літаратуразнаўцаў і крытыкаў.

Калі праблема чытання яшчэ патрабуе вырашэння, знаёмства з беларускай класікай праз тэатр часам мае значна большы поспех. І хто, як не Купала, выдатны гэтаму прыклад. Рэтрансляцыя яго драматургічнай спадчыны актыўна вядзецца ў нашай краіне

З боку акадэмічнай навукі ў сустрэчы прымалі ўдзел акадэміка-сакратар Аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў А.Каваленя; супрацоўнікі Інстытута мовы і літаратуры імя Я.Коласа і Я.Купалы НАН Беларусі С.Гаранін, С.Лаўшук, М.Тычына, І.Шаладонаў; Інстытута гісторыі НАН Беларусі акадэмік М.Касцюк, А.Унучак; загадчыца аддзела тэатральнага мастацтва Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К.Крапівы В.Ярмалінская. Гасцямі круглага стала сталі дырэктар замежнага вяшчання Беларускага радыё Н.Гальпяровіч, галоўны рэдактар газеты «Звязда» А.Карлюкевіч, галоўны рэдактар часопіса «Полымя» М.Мятліцкі. Пад час сустрэчы выступоўцы паспелі «прайсціся» па ўсіх старонках творчасці і жыцця пісьменніка.

Вынікам непазбежных параўнанняў паміж аднагодкамі Купалай і Коласам звычайна становіцца меркаванне пра Янку як лірычнага героя маладой Беларусі. «Рамантычны юнак, які трапіў у няпростыя ўмовы станаўлення рэспублікі» – верагодна, гэта гучыць абагульнена ці стылізавана, але недалёка ад праўды. Таму крохкі свет паэзіі маладога Купалы кожны разумее для сябе па-свойму і асабіста. Думкай пра асабістае ўспрыманне паэта кожным беларусам пачаў сустрэчу А.Каваленя. Ён узгадаў блізкі нам з пачатковай школы верш «Хлопчык і лётчык», а таксама закрануў тэму архіўных дакументаў, звязаных з Купалам, якія вынайшаў пад час сваёй даследчыцкай працы.

Нямала слоў было сказана пра вытокі роду будучага песняра. Каб разумець Купалу-творцу верша «Мужык», патрэбна ведаць няпросты лёс яго сям'і, якая колькі разоў пазбавлялася, а потым атрымывала Алена Бяганская. Трымацца высокіх ідэалаў Купалы

і ў XXI стагоддзі. В.Ярмалінская расказала пра частыя прэм'еры па творах пісьменніка («Раскіданае гняздо», «Прымакі»). Не зыходзіць са сцэны «Паўлінка» – візітная картка Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Я.Купалы.

Дарэчы, акрамя нацыянальнага значэння творчасць песняра набыла вядомасць і далёка

Купалы адчуваецца, як выказаўся М.Касцюк, «знігаванасць» яго жыцця, лёсу і творчасці.

Кожны пісьменнік – сведка свайго часу. Але нават калі ўлічваць, што ўмовы існавання літаратуры і беларускай мовы ў нашай незалежнай краіне з купалаўскіх часоў змяніліся, справа нацыянальнай ідэнтыфікацыі не страчвае сваёй важнасці. С.Гаранін падкрэсліў сучасную мэту акадэмічнага літаратуразнаўства, якая заключана не толькі ў зборы фактаў, але і ў іх інтэрпрэтацыі ў сучасных абставінах. Асобнай увагі даследчыкаў дагэтуль патрабуе інтымная лірыка паэта. Па сведчанні М.Тычыны, які зрабіў у сваім выступе акцэнт на гэтую тэму, колькасць вершаў пра каханне ў Купалы перавышае Пушкіна! Напэўна, большасць з іх была прысвечана Паўліне Мядзёлцы. Недастаткова даследаваны таксама іранічны бок паэзіі класіка. Дарэчы, І.Шаладонаў узняў увогуле праблему

ка за мяжой. Цікавае паведамленне пра пераклады збораў Купалы на кітайскую мову прапанаваў А.Карлюкевіч. Так, у 1946 годзе з перавыданнем у 1957-м свет убачыла «Жалейка». Асобна, таксама ў кітайскім перакладзе, выдавалася паэма «Над ракой Арэсай». У рэпертуары тэатраў Украіны, краін Балты ідуць купалаўскія творы. Пытанне сённяшняе – працягнуць экспарт літаратурнай спадчыны разам з іншым канкурэнтным прадуктам нашай краіны.

«Духоўны пашпарт нацыі», як акрэсліў значэнне Купалы для Беларусі М.Мятліцкі, павінен быць з беларусамі заўсёды. Каб куфар духоўнасці ў сэрцы кожнага з нас не збяднеў, а нацыя не згубіла свой твар – патрэбна насамрэч не так і шмат: трымацца тых высокіх ідэалаў, якія вялі па жыццю Купалу.

Алена БЯГАНСКАЯ,
«Веды»
Фота А.Сцефановіча